

Châng Thlan: *Rome 3:23.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Mihring hi sual leh thihna khur chhiâah tlâin, mahni inchohanchhuak thei a ni lo tih pawm.

Vei Tûr: T̄anpui ngâi a ni tih leh, Pathianin A la ensan mai lo tih inhria a, beiseina châwm puitlin.

Tih Tûr: Mihring t̄atna leh hmasâwnna hian Krista a mamawhzia hriatna a dâl tih ngaihdân hnâwl.

THUPUI T̄HEN

I. **Hriat Tûr: Harsatna Ngaihven T̄hat**

A Engati nge sualna hi khawi lai hmun b̄ik emaw lek ni lo, lei leh vân huâpa harsatna thlentu a ni tih manthiam a ngaih?

B Mihringa thil thalote thâwidamna tûrin sawia pui a tam hlê a, engtin nge chutiang atân chuan Pathianin Kristâ zâra chinfelna A lo siam chu thupuia i neih tâk ang?

II. Vei Tûr: Harsatna Chingfelin

A Sual kan nih leh Pathian kan mamawhzia hliah thei kan hnamin dâwt kan sawi fo chu engte nge ni?

B ‘Sual nih inhriat’ hi mahni-intihchhiatna a nih theih avângin, engtin nge Kristâ hnên lam inkawhmmuh nân chû chu kan sawi chhuah ang?

III. Tih Tûr: Harsatna Phatna Dolêtin

A Engtin nge mihring hi chhe lailet dêr a ni lo (chuvângin Chhandamtu a mamawh lo) tih ang Kristian ni vê lêm lote zînga thusawi hi i chhân ang?

B Engtin nge thinlung chhûnglam nun leh pâwn lama chêtna kêr danglamna hian zawnha hmasâ chhâng tûrin min tanpui?

KHAIKHÂWMNA: Mihringin an سوالنا ان phat emaw, a huhova سوال ان nihna an ngâizam mai emaw a nih chuan, Pathian chhandamna chanchin tha ropui tak hi manthiam leh ngaihhlut kawngah harsatna a nei ngêi ang.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Châng Thlan: *Rome 2.*

Thlarau thanna atâna thu pawimawh: *Tûte hnênah emaw Pathianin malsâwmna a vûr emaw, hamthatna bîk a pêk emawin, chû mîte chuan سوال nih inhriatna an nei mûmal lo thei. Mahnî سوالنا inhmu sî lo vin, pâwn lam mîte سوالنا an hmu lian viau thei bawk. Kristaa Pathian felna mamawh a nih hriatna pawh chu ngaihruat leh vervêkna mai a ni thei.*

ZIRTIRTÛTE PUÂL: *Rome 2-a Paulan thil a hrihlte awzna ang thanga kohhran a awn vê theihna laka vên hi a tum ber a ni. Sual chungchânga hmâi hnih neiin, a Pathian thû leh Kristâ*

chungchâng ang zâwng pawhin chhiatna mai a ni. Chutianga sual vertherna thangah chuan kan âwk vê thei reng a ni tih in pâwlte hnênah hrilh la. Paula thil ngaihtheih lohte hi (*Rome 2:1–5, 23, 24*) thil ngaihzam leh en liâm deuh mai châ a ni lo tih uâr takin sawi la; chuti a nih loh chuan thuhretûa kohhran a ãanna leh Pathian nungchang ngêi pawh dinhmun hlauhawma awmtîr a ni mai ang (*Rome 2:24*).

Sawi Hawn Nân: Mi dangte sualna han hmuh len deuh leh keinî lam sualna han ngaihzam deuh mai hi kan mihring nihphung a ni a. Entîr nân, motor khalh chungchâng hmang ta ila, keini lo lam mortar khalhtu chu tisual leh thiam lo zâwk angah kan ngâi nghâl ngawt zêl. An tihsual ang chiah kan tih sual vê chuan, mahnî hriat tâwk talin, ‘Awih’ emaw, ‘ka tih palh’ emaw kan ti awlsam leh mai thung a. Chutiang châ chu a ni Paulan *Rome 2*-a a sawi chu ni, chutiang chu a nihna tak kan târlan a ngai a ni.

Zawhna Sawi ho tûr:

- ❶ Engtin nge sual vânga harsatna hi ringlote chungah chauh kan belin, chanchin thâ chu hmang dik lo kan nih thîn?
- ❷ Engtin nge sual leh rorêlna chungchângah hmâi hnih nei kan nihnain khawvêla thuhretûa kan ãannaah nghawng tha lo a neih thîn?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTIRTÛTE PUÂL: *Rome 2* hi Protestant hote thupui, “Mi fel chu rinnain a nung ang” (*Rome 1:17*) titûte leh *Rome 3–8* thû changchâwitûte ngaihthah hlauh bung a ni thîn. A bu pum pui tâna bel dân tûr chungchângah mi thiamte pawh an lên tlâk a ruâl lêm lo. Chuvâng chuan *Rome 2* chungchângah ngaihdân pawh a la sawi theih cheu âwm e. In pâwl member-te chu hemi chungchângah an ngaihdân te sawi tûrin fuih la. Hê bungin a târlan: 1) Sual hi khawvêl

pum harsatna a nih dân leh, 2) heta thuâwih lohna a sawi hi Pathian khawngaihna chungchâng a ngaihdân dik lo ațanga lo awm a ni tih sawi fiah ngêi ang che.

ZIR ZÂUNA

I. Rorêlna Hnuâia Rorêltûte (*Rome 1:28–30; 2:1–11.*)

Nungchang sual chungchâng a sawi (*Rome 1:23–31*) hnûin, demna thû a la ngai a. Hêng sualte hi diâu lo taka tihlaih chu a ni lo nân, mi sualte chuan chûng sualte tih chu an pawmpui hmiah sî a ni (*Rome 1:32*).

Ngawh ngau chhuah chung a hel lui tlat ang a ni. Beisei loh ang takin, Paulan hêng sualte rêltû lam a sawi ta zâwk a. A thil sawi tum chu (a biaka hnênah) inphaman zatin a sawi chho ta char char a. Chû chu, chutiang sual lian tak tih phalsaktu chu niin, suahsualna zawng zawngte chu a dem ta phiar phiar mai a ni (*Rome 2:1*). Harsatna pakhat chiah a awm a. Hê rorêltu ‘fel’ vêk hian a dem tâk sualna ang chîte chu a ti ve ta mai a, chûng chu hre chungin, Paulan khawvêl pum pui chu dinhmun thuhmunah a nam liam ta mai a (*Rome 3:9*), chû chu mê zawng zawng tâna chanchin ța chinfelna thuhmun hman a nih theih nân a ni. Heta Paulan thû a sawipui (anga lang) hi Judate (*Rome 2:17*) leh Jentailte âiawhtu niin, an sualna tam tak chu Pathian felnaa rorêlna hmâah târlan a ni ta a ni (*Rome 2:3, 5, 16; 3:19*).

Mahse, zawhna awm ta chu, engtin nge anmahni ngêi pawhin an bawhchhiat mêk laia Pathian hriatna tam tâwk neituten ‘Pathian rorêlna pumpelh’ tûra (*Rome 2:3*) mi dang thiam loh an chantîr theih ang tih a ni. Chutiang chu a dawt lehah hian chhân kan tum dâwn nia.

Ngaihtuah Teh: Engtin nge Paulan ‘sual bâwiha awm’ (*Rome 3:9*) mihring dinhmun a sawi dân hian mi dangte sualna kan en dân a her danglam tâk? Kan chhehvêla sualna

awmte kan hmuhin eng ang nungchang nge kan chher ang?
Chû chuan mahni sualte chingfel theiin min siam em?

II. Himna Suâk (*Rome 2:17–29; 3:1.*)

Rome 1 leh 2 thlîr dân tânglâwn tak chu Jentailte leh Judate chu suâl hnuai a dahin, chû chu bung 3-naa chanchin thâ chu bel an nih tlân theih nân a ni. Hetiang zâwnge thlîr dân hi hetah hian sawin uâr pawh a ni bawh a. Mahse *Rome 2* hian himna suâk, Pathian khawngaihna mamawh tak chu a târlang a. Hê himna suâk hian tihtak zeta Pathian thuâwihna palzût chungin, ‘Krista Isuaa tlanna awm (Pathian) khawngaihna’ (*Rome 3:24*, NKJV) dik hmunah mahni a indah zâwk a ni.

A hmâa zawhna kan kalsan tâk kha i han tharthawhleleh dâwn teh ang: Engtin nge Paula biaka khân Pathian rorêlna pumpelth theih dâwna a lo inngaih le? A chhânna chu Pathian nungchang a letling hlauha Pathian Thu kalpuina, anmahni chung a Pathian rorêlna tihnêp nâna anmahni (Jentail ni lo) chung a ngilnei, dawhthei leh chhel bîk anga ngaihna a ni (*Rome 2:5*). Paula chuan hetiang a Pathian nihna dik lo taka belna ang chî hi hetiang hian uâr takin a sawi a: 1) Hetiang nungchang ang chî hian simna lamah a hruai thîn a, 2) Pathianin “mî tin an thil tihte ang zêlin a rêlsak dâwn” (*Rome 2:6*, ESV). Mîin engang nungchang pawh lo pû se, thuâwih lohna leh a der mai pawh ni se haiderin, A khawngaihna fakna lamah pawh Pathianin beng dawh lo angin an ngai.

Hetiang a ngaihtuahna kal zêl hi *Rome 2* tâwp lam thû nêl a inzûl deuh a. Hamthâ bîk nihna kawng sâwm emaw târlan a ni a. Entîr nân, chûng zîngah chuan Juda mîa inchhâlna te, Pathiana inchhuânna te, mitdelte hruaitu nihna leh thil dangte pawh a tel (*Rome 2:17–21*). Chutah chuan serhtan nih chhinchhiahna thuthlung pawh telh la (*Rome*

2:25), Pathian thû kawltu nihna (*Rome 3:2*) te, leh Juda mî nih chu ‘kawng tin rêngin a sâwt’ (*Rome 3:2*) tih pawmna pawh a tel bawh.

Chutichungin, Israelten khawngaihnaa Pathian thlan nih rinchhan a, thuthlunga tel hamthatnate an nei chungin, dân/thuthlung chu an bawhchhe tho sî a, ‘Pathian tihmingchhiain’ Jentailte chu Pathian an sawichhiattîr a ni (*Rome 2:23, 24*, NKJV).

Paulan hmâi hnih nei an nihna siam that a tum dân hi mi thiamte lû tihai rengtu a ni tlat mai. Paula hian a bung lai hâwl vêl chu a sawi lang a, “Dân hretu maite chu Pathian mithmuhin mi fel an ni lo va; Pathianin, ka Chanchin Th̄a sawi anga mihringte thurûk Isua Krista hmanga a ngaihtuah nî-ah chuan Dân anga titûte chu mi fela chhiarin an awm zâwk ang” (*Rome 2:13*, ESV). Pathian chu chutiang lo ni ta se chuan, Judate tân chauh rorêlna thuchhuak chu thil lâwmawm a ni thei ang, Jentailte chu Israelte chung a sâkhua leh chî avânga malsâwmna vûr chu dawng thei an ni vê dâwn sî lo. Mahse Paula sawi dân chuan, chutiang chu a ni thei lo. Pathianin duhsak bîk rêng a nei lo va, ‘hleih a nei vê ngai lo’ (*Rome 2:11*, ESV).

Dân hi bawhchhiat a nih tâkah chuan, thuthlung mîte nih vânga Pathian aṅanga hamthatna bîk eng mah a awm ta lo. Serhtan nihna pawh a sût leh theih a (*Rome 2:25*), Juda mî nihna pawh a chingpen vek thei bawh (*Rome 2:28*).

Khaikhâwm nân, Israelte chung a Pathian khawngaihna kha, vânduaithlâk leh tûl lo takin anmahni sual leh vervêkna an inhmuh theih loh phahna niin, Jentailte an hmu khaw lo tlat mai. Paula kha, kraws hnu lama Baptistu Johana ang lo ni tain, a bung dawt leha Kristâa Pathian chanchin th̄a lama kawng sialsak an nih theiha tûr a ni. Chû chanchin th̄a chu Juda leh Jentailte tân, nang leh keia tân thuhmun reng a ni tih a ni.

Sawi ho tûr: Chanchin ƣa rawngbâwlna pum pui hriatna dâltu eng Pathian thû, himna suâk ang chîten nge tûnlai Kristiante hi tuâm vêl?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTIRTÛTE PUÂL: “Khawngaihna tlâwm,” vervêkna, leh dân zawm ngaihnhêpna ang chîte hi tûnlai Kristian kohhrana harsatna lian zuâl deuhte chu an ni. In pâwlte chu, kan zâ hian mi sual, Krista mamawhtu ƣeuh kan ni tih inhriatna dâltu thilte chu sawi tûrin fuih phûr ang che.

Ngaihtuah Teh: Engtin nge hmânlai Judate tih dân anga Pathian malsâwmna dawng, chungnung bîk riâuva inngai vê lo kohhran kan nih theih dân tûr ni ang?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTIRTÛTE PUÂL: Mi dangte sual hmuhsak kan awlsam ƣin zia (*Rome 1:18–32*) leh, mahnî tlin lohna hmuh kan harsat sî zia (*Rome 2:1, 21–24*) danglam sawi tlâng ula. Hei hi Pathian hmâa inngâitlâwm tak leh chîk taka mahni inenlêt nân a ni. Chuta ƣanga in thil hmuh chhuahte chu hman ƣangkai tum ang che u.

Tih Tûr:

- ❶ In pâwl member huaisen deuh, Pathianin an hnêna mi dangte ngaihtheih lohna an neih a hmuhtîr dân leh, chutiang aƣanga Pathianin a khâi chhuaht dân chu sawi tûrin sâwm ang che.
- ❷ Dân leh Sabbath an ngaih pawimawh avângin Seventh-day Adventist-te chu dân zawma chhandam nih tum anga sawi an ni fo. Pathian dân bawhchhe reng chungga chhandam ni ta anga inchhâl tlat vervêk thlâkzia sawi tûra member-te fuih nân *Rome 2* thû hi hmang ang che.